

Slovo k povzbuzení na úterý 9. února 2021, úterý 5. týdne v mezidobí
Biblická čtení: Gn 1,20 – 2,4a; Ž 8; Mk 7,1-13

Milé sestry, milí bratři,

pokračujeme v četbě a rozjímání nad *hexahemeronem*, „šesti dny“ stvoření. Dnes máme před sebou jeho druhou část, pátý a šestý stvořitelský den a následně den odpočinku. Jelikož základní poznámky, jak tento nádherný biblický text číst, jsme si připomněli již včera – jako pravdivý obraz o původu, smyslu a řádu celého stvoření vrcholícího stvořením člověka – , můžeme se nyní rovnou pustit do rozjímání nad jednotlivými dny...

Poté, co byly stvořeny předpoklady celého stvoření, světlo a čas (první den), a následně základní elementy stvoření, oboje vody, země a nebeská klenba, že se země mohla zazelenat (druhý a třetí den), a čas se stal počítatelným (čtvrtý den), je svět natolik připraven, aby mohl být stvořen život. Ten je charakterizován schopností pohybu a schopností plodit se a množit a naplnit vody i zemi. Ve druhé zprávě o stvoření (ve druhé kapitole) ještě uslyšíme vysvětlení, že živoucí síla je dána tím, že živí tvorové mají v sobě «dech života» (hebrejsky *nefeš chajjá*, latinsky *afflatus vitae*).

Pátým dnem tedy začíná stvoření živých tvorů. Nejprve jsou stvořeni vodní živočichové a po nich tvorové okřídlení, ptactvo. Jak geniální intuice, že život vzniká nejprve ve vodě a přes vzduch a kvůli rozmnožování teprve vystupuje na pevninu! Ale nejen intuice, také jeden z důvodů, proč zrovna voda po celé biblické dějiny bude znamením života. Ptáci pak mají také zvláštní postavení, mají se rozmnožovat na zemi a přitom mají létat, nikde vlastně nejsou pořádně doma. I to předznamenává roli některých ptáků – holubice, krkavce, orla – jako Božích poslu v biblických dějinách a obrazech.

Stvořitelské dílo následného šestého dne je rozděleno do dvou částí. Nejprve jsou stvořena všechna pozemská zvířata (dle archaických představ se rozděluje do třech skupin, krotkých zvířat, divokých zvířat a drobných živočichů) a nakonec člověk. K jeho stvoření vše směřuje.

Už jeho stvoření je popsáno velkolepě. Je uvozeno slovy: «Potom Bůh řekl: Učiňme člověka jako náš obraz, podle naší podoby». Již staří církevní otcové si rádi všímali plurálu «učiňme». Ač různé jiné výklady – starobylý židovský výklad, že Hospodin mluvil s anděly, anebo jazykové vysvětlení, že se jedná o takzvaný *plural maiestaticus* – jsou také možné, nicméně otcové ve formulaci «učiňme» četli především projev Boží trojičnosti, vlastně první v celém Starém zákoně. Nešlo jim ale jen o předložení jednoho z mnoha dalších teologických argumentů, jak se Boží trojjednost projevuje už ve Starém zákoně, jak už v něm jakožto i v celém stvoření můžeme číst „stopy Trojice“ (*vestigia Trinitatis*), ale šlo jim především o zcela zásadní rozměr toho, co znamená, že člověk je stvořen k «k Božimu obrazu a podobě (*ad imaginem et similitudinem Dei*). Je-li jeho nejen tvůrcem ale i vzorem Bůh-Trojice, pak člověk, především jeho duše, je „obrazem Trojice“ (*imago Trinitatis*).

To znamená, že tři základní potenciality, které člověka dělají člověkem, lidskou duši lidskou duší – schopnosti poznávat, volit a vztahovat se, jsou obrazem Boha Otce a Syna a Ducha svatého. Schopnost poznávat je odrazem Otce či Boží vševědoucnosti, svobodně se rozhodovat odrazem Syna či Boží všemohoucnosti a vztahovost odrazem Ducha svatého, Božího milosrdenství. Ne nepodobně tomu, jak se navzájem „prolínají“ (řecká *perichoresis*) osoby Trojice, se mezi sebou mají i tři mohutnosti lidské duše, činí z ní «Boží obraz».

Ovšem jen když tyto potenciality člověka jsou zaměřeny k pravdě, dobru a lásce, žije člověk zároveň i «Boží podobu», je touto «Boží podobou», protože Bůh jako Trojice je nejvyšší pravda, nejvyšší dobro a suma vši lásky. «Dech života (*afflatus vitae*)» byl totiž člověku dán narozdíl od ostatních živých tvorů na zemi, jak říká svatý Irenej, jako «duch oživující (*spiritus vivificans*)», kterým se člověk – Duchem svatým – má nechat vést.

«Bůh stvořil člověka jako svůj obraz, jako obraz Boží ho stvořil; stvořil je jako muže a ženu». Pohlavní rozdílnost jako součást přirozenosti je takto zdůrazněná pouze u člověka. Je to i

proto, že u něj – narozdíl od zvířat – se i vědomé a svobodné vztahy stávají součástí jeho přirozenosti. Jedině pak vztah mezi mužem a ženou, který jako jediný může naplnit příkaz «plodte a množte se a naplňte zemi».

Příkaz, který dál pokračuje slovy «a podmaňte si ji!». Člověku je svěřena celá země, ne aby ji ničil a nakonec zničil, ale aby byl jejím dobrým pastýřem, po vzoru samotného Hospodina. Má na ní «vládnout» po vzoru Božího vládnutí, s jeho pomocí a dle jeho přikázání. Člověk není pánem světa, je mu jen – a to jen do velmi omezené míry – svěřen. O ideálu původního harmonického vztahu svědčí i to, že první člověk se má živit jen rostlinami, nikoliv zabíjením zvířat.

Stvoření člověka jako jediné je ukončeno slovy: «A hle – bylo to velmi dobré». Všechno v člověku je velmi dobré, především pokud zůstane žít «k Boží podobě», tedy dokud jeho poznávání bude zaměřeno jen k pravdě, vůle bude chtít jen dobro a ve vztazích bude jen láska. Uslyšíme (dá-li Bůh, v pátek a v sobotu), jak právě tyto tři základní potenciality budou narušeny prvotním hříchem, kdy člověk ztratí Boha-podobnost a bude (při zachování bytostné Boha-obraznosti) vyhnán z ráje.

«Sedmého dne Bůh skončil své dílo, které udělal, a přestal (hebrejsky *šabat*, odtud také „sobota“) sedmého dne s veškerou prací a posvětil ho». Sedmý den je vyjmut ze stvořitelské činnosti, je posvěcen a od té doby zasvěcen Hospodinu. Je tedy již v samotném řádu stvoření, že jedna sedmina jeho času by měla být zasvěcena, jakoby „vrácena“ Hospodinu, a to proto, aby Bůh mohl stvoření v tomto čase požehnat. Zde přečetla křesťanská teologie, proč i dodržování třetího přikázání («pamatuj, abys den sváteční světil») je „zakódováno“ v samotné přirozenosti a není jen nějakou novou náboženskou „nadstavbou“.

«To je původ nebe a země, jejich stvoření» jsou závěrečná souhrnná slova. Svět opravdu není božský a už vůbec ne démonický, ale je Bohem stvořený a jako takový dobrý, člověk je dokonce velmi dobrý.

Hexahemeron i *sabat*, šestidenní stvoření i posvátný den odpočinku nabízí bezpochyby tolik podnětů k rozjímání, že žádné kázání by nemohlo stačit ani na jejich vyjmenování. Snad i několik výše uvedených střípků by nám však mohlo aspoň pootevřít různé cesty, kterými se ve svém přemítání a při svém rozjímání s Boží pomocí snad můžeme vydat...

Jedno vyústění rozjímání by ale možná mělo být všem společné: Úžas a vděčnost za stvoření Bohem, za to, co je, že je svět, co je člověk, že jsme my a čím – díky Kristově novému stvoření – můžeme ještě být. Úžas například formulovaný dnes zpívaným žalmem osmým: «Když se zahledím na tvá nebesa, dílo tvých prstů, na měsíc, na hvězdy, které jsi stvořil: Co je člověk, že na něho myslíš, co je smrtelník, že se o něho staráš?». A to ještě starozákonní žalmista netušil, že «Bůh tak miloval svět, že (ke spáse člověka) poslal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný».

Možná takovéto vyústění našeho rozjímání může být užitečné zvláště v dnešní těžké době. Nejenže může odvést naše (ztrápené) myšlenky jiným a dobrým směrem, k Bohu a ke všemu dobrému, co na světě (i navzdory vší pandemii) je, ale hlavně může vyústit do pokorné modlitby chvály, a tak naše srdce otevřít Boží milosti a Boží posile...